

(Hør!) men navnlig har der med Hensyn til Afhændelsen af Bøndergods fra Lehn og Stamhuse ved Forordningen af 13de Mai 1769 været en stærk Opmuntring til Indførelse af Arvefæste — hvilket ogsaa sees deraf, at de fleste Arvefæstere, vi have her i Landet, nepop findes paa Lehnsgodserne — og denne Forordning har nupaatvivlelig været forstaaet og anvendt saaledes, at hvorfomhelst en Lehnsbestøder har ansøgt om at indføre Arvefæste paa sine Godser, og iøvrigt fyldestgjort de Hensyn med Hensyn til Lehnscontrollen, som skulde tages, der er det neppe nogenstunde blevet ham nægtet, men det har ingenlunde hørt under Lovgivning, det har hørt til det administrative System, og jeg troer derfor ikke, at det paa nogen Maade vilde kunde gaae an for Fremtiden at nægte saadanne Bevillinger, naar der blev ansøgt derom, selv om Loven ikke udkom. (Hør!) Jeg ansøgte, at der var enkelte fideicommissariske Godser eller Stamhuse, hvor der fremtraadte et Hensyn, ikke blot til den successionsberettigede Families Lærv men ogsaa til Bøndestændens Lærv paa Godset; i visse Tilfælde forholder det sig ogsaa saaledes, og der er i saa Henseende fremkommet Exempler. Jeg troer, der ligger en Misforstaaelse til Grund, naar det af en æret Rigsdagsmand er bleven anført, at forsaavidt der var særlige Retsforhold paa Godserne, da bleve de omstyrkede ved Loven; det er ikke Tilfældet; hvor der er særligt bestemte Retsforhold for Bøndestånden, blive de ikke omstyrkede ved Loven, det ligger ganske simpelt i Sagens Natur. Men udenfor saadanne Godser er der ogsaa andre, maastee kun ganske enkelte, men dog nogle — jeg troer, det hidrører fra den Periode, hvor de store Landboreformer fandt Sted — hvor vedkommende Godseiere havde faaet deres Gods meget kært, havde faaet en særdeles Omhu for Bøndestændens Lærv, som de ønskede at forhøje ved den Omhu, de havde for deres Familier, og hvor de maastee i ganske almindelige Udtryk kunne have udtalt Øtringer, som tyde paa, at efter deres Begreb, Omhu for Bøndestånden smelter sammen med Omhu for den successionsberettigede Familie; men nægtet dette forholder sig saaledes, saa har dog det hele hidtil bestaaende System ikke vedkjendt sig

at tillægge Fæsterne paa Stamhusene og Fideicommisserne, naar Bøndergodset blev afhændet til Eiendom, nogen Dvotadeel af det Provenue, hvortil det blev udbragt. (Flere Stemmer: Jo!) Nei, der er faldet Afgjørelser i denne Retning; vi have to kongelige Resolutioner, der ligge meget nær ved hinanden, og som etablere to ganske forskellige Systemer med Hensyn til, hvorvidt der skal indrømmes nogen Dvotadeel, idet de angaae forskellige Diemed. Vi have Resolutionen af 1ste Juli 1846, som angaaer Krongodserne, og vi have en kongelig Tilskjendegivelse til Provindstallstænderne af 10de Juli 1846, som angaae Lehn og Stamhuse. I Bestemmelserne om Afhændelsen af Domainerne hedder det vel, „at naar en Gaard bliver fasteeldig, saa skal den af den afdøde Fæsters Børn, som maatte være anbefalet til at erholde Gaarden, om han ønsker det, overtage den imod at udrede i Kjøbesum $\frac{2}{3}$ af Gaardens Værdi“, samt „at der, for at lette Livsarvingerne Udgangen til at kjøbe Gaarden, skænkes dem $\frac{1}{3}$ af Kjøbesummen, saaledes at, selv hvis Gaarden bliver stillet til Auction, den, der paa deres Begne bliver Høistbydende, kun har at udrede $\frac{2}{3}$ af det høieste Bud. Og bliver Gaarden endelig saa høit opbudet, at Livsarvingerne ikke kunne erholde Gaarden tilkjøbs, saa ville Vi af særdeles kongelig Naade have fastsat, at den ene Trediedeel af Kjøbesummen vil være at tillægge de uforsørgede Livsarvinger“ — ikke Livsarvingerne i det Hele, men de uforsørgede Livsarvinger — „til Fordeling mellem dem efter nærmere allerhøieste Bestemmelse“ (Tscherning: Ja, Alting skee jo dengang af sær kongelig Naade.). Nei, Alting skee ikke af sær kongelig Naade, Staten blev ikke styret efter Naadens Regler, men Staten blev styret efter de Grundregler, som man ansaae for de rigtigste med Hensyn til Statssystemet. Derimod hedder det i den kongelige Kundgjørelse af 10de Juli 1846, at „Tilladelsen til at afhænde det til Grevsfæber, Baronier eller Stamhuse hørende Bøndergods fremdeles skal kunne ventes efter Omstændighederne allernaadigst bevilget, naar det efter Sagens nøiagtige Undersøgelse findes, at saadan Tilladelse saavel er til Godsets Bøndestands Lærv